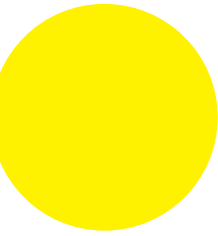

ایران

رسول اکرم (ص):

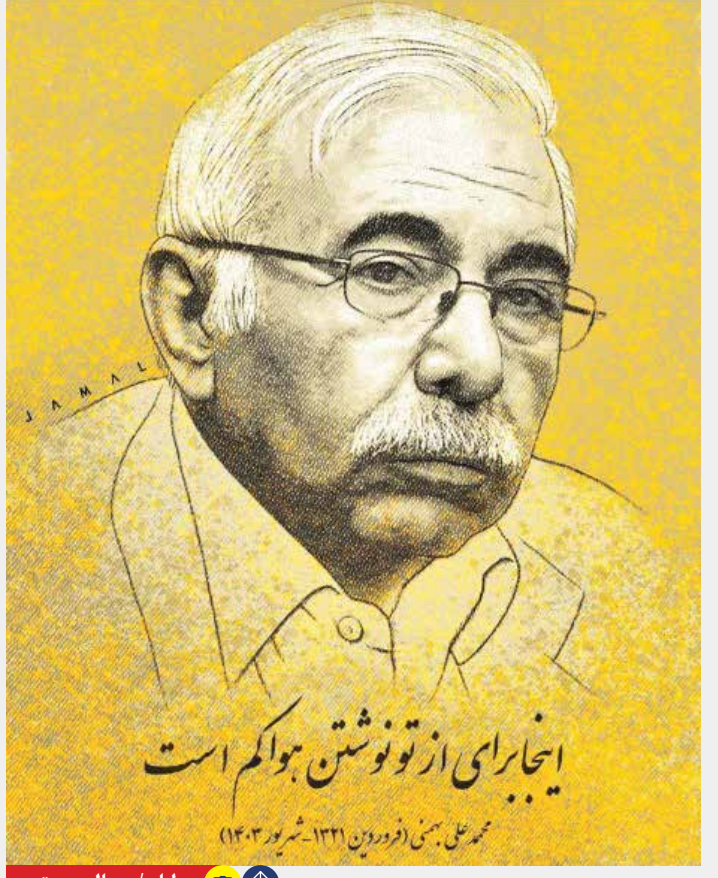
عادل‌ترین مردم کسی است که برای مردم، آن چیزی را می‌پسندد که برای خود می‌پسندد و برای آنها خوش ندارد، آنچه را برای خود خوش ندارد.

سخن‌روز

کتاب لا یحضره الفقیه؛ ج ۴، ص ۳۹۵، ج ۵، ص ۵۸۴، حکمت‌نامه پیامبر اعظم (ص)، جلد ۸، صفحه ۴۶

نگاره

طراح / جمال رحمتی

فضای مجازی

اشغالگران خود را در ماشین کشتارشان محبوس کرده‌اند

محمد صرفی، فعال رسانه‌ها با انتشار عکسی از اردوگاه نورشمس شهر طولکرم در کرانه باختری در توئیتز نوشت: اگر می‌خواهید نتیجه نهایی نبرد میان فلسطین و رژیم غاصب اسرائیل را بدانید، خوب به این عکس نگاه کنید. اشغالگران خود را در ماشین کشتارشان محبوس کرده‌اند و مرد فلسطینی پرچم کشورش را در دست دارد. استوار و بی‌هراس. یک کاربر فضای مجازی در توئیتز نوشت: مبارز فلسطینی می‌گه ما توی غزه به هر جا می‌رسیم سربازای اسرائیلی از اونجا فرار می‌کنن. ارتش اسرائیل از پس کوچک‌ترین عضو مقاومت هم برنمیاد!

ذاکر حسین، فعال فضای مجازی در توئیتز نوشت: وکلای شیطان! چند وکیل انگلیسی و دادستان دیوان کیفری بین‌المللی را که خود در انگلستان وکیل است تهدید کرده‌اند که در صورت عدم بازپس‌گیری اتهام ارتکاب جنایت جنگی نخست‌وزیر اسرائیل، علیه کریم‌خان در هیأت تخلفات وکلای بریتانیا شکایت خواهند کرد!

تصویر دردناک از سیل یمن

عکسی از یک مادر و کودک در سیل یمن در فضای مجازی پربازدید شده و توسط کاربران در فضای مجازی مورد توجه قرار گرفته است. یکی از کاربران با انتشار این عکس نوشته است: در چند روز اخیر در بخشی از یمن سیل بزرگی آمده که خسارات زیاد و کشته‌های زیادی داشت، از جمله این مادر و کودک...

کاربر دیگری با انتشار عکسی از خانه‌های تاریخی صنعاً نوشت: خانه‌های زیادی در کشور یمن که در فهرست یونسکو ثبت شده‌اند، زیر باران‌های سیل‌آسای ماه‌های اخیر در حال ویران شدن هستند. این خانه‌های زیبا و آجری با قدمت ۹۰۰ ساله در غفلت و جنگ و باران‌های شدید در حال فروپاشی هستند.

کاربر دیگری نیز با انتشار فیلم و عکس‌هایی از سیل یمن نوشت: بازندگی شدید در یمن باعث سیل عظیمی در مناطقی که حوتی‌های یمن بر آنجا سیطره دارند شده که در گزارش آمده است تاکنون بیش از ده‌ها یمنی کشته شده‌اند. این تنها بخشی از مشکل است؛ حوتی‌ها که اطراف مناطق مسکونی اقدام به مین‌گذاری کرده بودند، حال با وقوع سیل مین‌ها وارد شهر شده است.

وقت تنگ است

شینا انصاری، رئیس سازمان محیط‌زیست در صفحه ایکس خود در پستی درباره روز ملی یوزپلنگ نوشت: نهم شهریورماه روز ملی #یوزپلنگ آسیایی است. این مناسبت‌ها به ما یادآوری می‌کند که باید با رویکردی خردمندانه و مبتنی بر دانش روز، حافظ تنوع زیستی ایران باشیم. وقت تنگ است.

«سی‌صد» شناسنامه و برگه هویت ماست

صحبت‌های علی نصیریان پس از تماشای نمایش سی‌صد در فضای مجازی مورد توجه قرار گرفته است. نصیریان گفته گروه سی‌صد و سهراب پورناظری را ستای می‌کنم. این کار بسیار استثنایی بود. در زمان‌های زندگی می‌کنیم که دو جنگ بزرگ در دنیا جریان دارد؛ جنگی که خانه‌ها را ویران و انسان‌ها را نابود می‌کند؛ بنابراین، این بین وجود چنین مجامع فرهنگی و کنسرت‌نمایش‌هایی نظیر سی‌صد که با همت پورناظری‌ها به وجود آمده، عالی است. این کنسرت -نمایش مخلوطی از نمایش و موسیقی است و بازی بازیگران از نوید محمدزاده گرفته تا گوهر خیراندیش و بهرام افشاری و رادان بسپار فوق‌العاده بود. از سوی دیگر باید کیخسرو پورناظری را بابت تربیت این فرزندان تحسین کرد. او فرزندان را به وجود آورده که برای فرهنگ و هنر مملکت ارزش قائلند. اجرای نمایش سی‌صد کار ساده‌ای نیست. فضای نمایشی سی‌صد من را به یاد یونان باستان ۲۵۰۰ سال پیش می‌اندازد. با وجود اینکه ۲۵ سال است که در تئاتر هستم، اجرای امشب برام واقعا اعجاب‌انگیز و تازه بود. نوع بازی‌ها واقعا مناسبت داشت. اکتیوگی را که نوید محمدزاده برای نقش فردوسی بازی کرد، دقیقاً درست بود. این نمایش به نکت‌ریزی اشاره دارد و مغول‌ها را به‌دردستی روبه‌روی فردوسی نشانده است. کار به‌شدت ظرافت دارد و محتوای اصلی آن ایران است. این نوع کار که نامش هنر است، شناسنامه و برگه هویت ماست. اگر می‌خواهیم ایران را بشناسانیم، باید از این کار و فرهنگ و هنر حمایت کنیم.

• صاحب امتیاز:

خبرگزاری جمهوری اسلامی

• مدیر عامل مؤسسه فرهنگی - مطبوعاتی ایران: احسان صالحی

• سردبیر:

حسام‌الدین برومند

آیین

گذری بر آسیب‌شناسی تعزیه

حسین نیکخواه بابایی / تعزیه یک سوگواره ارزشمند و نمایشی سنتی ایرانی در قالب هنری مقدس و ارزشمند و میراث فرهنگی است که از اجداد و نیاکان ما به جا مانده و اکنون گستره آن از شبه قاره هند تا آفریقا فراگیر شده است و آنچه در قلمرویش حاکم و جلوه‌گری می‌کند، عشق و ارادت و دلدادگی به خاندان نبوت و اهل بیت (ع) است. در تعزیه جوهره و ماهیت مرکب نشینان کفر، الحاد، شقاوت، پستی، ددمنشی، بی‌رحمی و دنیاطلبی چهره‌های خبیث و ظالمان را در قالب اشقیاء و آن سوی دیگر سیراب‌شدگان دریای معنویت، فضیلت، انسانیت، معرفت و بشردوستی و دفاع از حریت، آزادی، حراست از دین، آرمان‌های عالیه مکتبسی و حق و حقوق انسان‌ها در عرصه زندگی تحت لوای اولیا با هنرنمایی تعزیه‌خوانان مجرب و توانمند هویدا و آشکار می‌شود.

ظرفیت و پتانسیل این هنر تقدیسی و نمایشی با قدمت بالاتر از زاد است که جنبه‌های گوناگون تاریخی، داستان، حماسه، سیاسی، اجتماعی، جنگ و گریز، فرهنگی و در رأس همه مذهبی و همین‌طور درام و تراژدی را همراه دارد.

آنچه در تعزیه به اکران می‌رود و به تصویر کشیده می‌شود رمان یا افسانه نیست، بلکه داستان‌های المپار و اواندهنک و ضایعه دلخراشی است که کاراکترها و شخصیت‌های بزرگ مذهبی در دفاع و پاسداری از آمل‌های درخشان، استراتژی دینی و حقیقت‌انسانی و با ایستادن در برابر اریکه‌نشینان قدرت و زور در دوران‌های گوناگون بر آن‌ها گذشته است، به تصویر می‌کشند.

شبهه‌خوانی در حقیقت نمونه‌ای بزرگ و فروزان از بین هنرهاست که به عنوان تاج هنرها محسوب می‌شود و پدیده پربار تاریخی - مذهبی که در فرآیند اجرای خود دستاوردهای عظیمی برای شیعیان دل‌سوخته و عاشقان کوی حسینی به ارمغان آورده است.

بدیهی است این پدیده تمجیدی و مورد علاقه شدید دل‌باختگان باغ شبهه‌خوانی را می‌توان از زندگی و عهدالدوله دلمی، صفویان و قاجاریه بویژه در دوره فتحعلی شاه و همین‌طور در زمان ناصرالدین شاه که اوج شکوفایی تعزیه در تکیه دولت (دوره ناصری نامید) را سراغ گرفت و نویسندگان نسخه‌های مختلف مانند سیدمصطفی کاشانی معروف به میرعز که خود یکی از شعرا، تعزیه‌خوان، تعزیه گردان‌ها مراد بود و سیدکاظم معروف به میرغم و سایر نسخه‌نویسان ارزشمند که این آثار پرپرکت و گنجینه‌های ذی‌قیمت را به جا گذاشتند و از آن زمان تا به امروز هنرمندان عرصه تعزیه از خرم پرفیض آن خوشه‌چینی و انفعال و بهره‌می‌برند. در این رهگذر از چهره برجسته و نخبه‌های چون ملاحسین واعظ کاشفی صاحب کتاب نفیس و ارزشمند روضه‌الشهدا نباید عبور کرد، بلکه به نیکی از آن شخصیت والاگه‌ریاد نموده و از دریای مواج اولین مقتل رسمی شیعه (کتاب مزبور) که در بین مقاتل سوسومی زند، به شایستگی و به نحو مطلوب بهره‌وری شود.

نمایش یا درام مذهبی تحت عنوان شبهه‌خوانی در مناسبت‌های گوناگون از جمله ماه مبارک رمضان در ایلیالی قدر و شهادت ام‌بیها، حضرت فاطمه زهرا (ع) شهادت امام جعفر صادق (ع) و رحلت پیامبر عظیم الشان اسلام (ص) و شهادت امام حسن مجتبی (ع) و امام رضا (ع) و مخصوصاً محرم الحرام و اربعین حسینی اجرا می‌کنند. اما بیشتر اینها در حول و محور شهدای دشت نینوا که بزرگ‌ترین و غم‌انگیزترین حادثه تاریخ بشری و در عین حال جاویدترین حماسه بی‌نظیر به شمار می‌رود، اجرا می‌شود.

در تعزیه سه رکن بسیار مهم و حائزاهمیت وجود

- تلفن: ۸۸۷۶۱۲۲۰ • نامبر: ۸۸۷۶۱۲۵۴ • ارتباط مردمی: ۸۸۷۶۹۰۷۵
- پیامک: ۳۰۰۴۵۱۳۱۳ • روابط عمومی: نشانی: تهران خیابان خرمشهر، شماره ۲۰۸
- صندوق پستی: ۱۵۳۸۸-۵۳۸۸ • امور مشترکین: ۸۸۷۶۸۸۰۰
- چاپ: چاپخانه‌های همشهری
- سازمان آگهی‌های روزنامه ایران: دارنده گواهینامه ایزو ۹۰۰۱ از شرکت NISCERT
- پذیرش سازمان آگهی‌ها: ۱۸۷۷ (۰۲۱)
- انتشارات مؤسسه فرهنگی مطبوعاتی ایران: ۸۸۵۴۸۸۹۲-۵

دارد؛ رکن اول: کلام، همانا اشعار، ادبیات، دیالوگ‌ها و چگونگی خواندن آن بر حسب قاعده و قوانین تعزیه. رکن دوم: موسیقی اعم از دستگاه‌ها، آوازها و گوشه‌ها که هر کدام دقیق و درست در جای خود اجرا شود و رکن سوم: حرکات است که یک شخصیت و هنرمند تعزیه‌خوان چه در اولیا-خوانی و چه در اشقیاء-خوانی از زمان ورود به صحنه تا خروج تمام عملیات و حرکاتش باید اصولی و بر مبنای هنر تعزیه‌خوانی باشد. بنابراین آداب و رفتار یک کاراکتر خیلی مهم و همواره مورد توجه و دقت نظر مستمعین است، حتی استیل و آناطومی بدن در چگونگی شکل‌گیری فردی که می‌خواهد ایفای نقش نماید تأثیر بسزایی دارد.

بیش از هزاران سال از عمر فرهنگ شبیه‌خوانی سنتی ما می‌گذرد و رهاورد این سال‌های پرخاطره

تکیه دولت دارای پیچیدگی‌های فنی، علمی و هنری خاصی گردید. امروزه اجرای تعزیه در قالب گروه‌های مختلف در سطوح مختلف در اقصی نقاط کشور و حتی خارج از کشور اجرا می‌شود که در برخی از آنها آنچه مردم را به تماشای آن مشتاق می‌کند روح تعزیه که همانا عرض ارادت به ساحت مقدس اهل بیت (ع) است می‌باشد و نه اصالت و آن قالب اصلی و نظام‌مند تعزیه که این خود جای نگرانی دارد، چرا که مفهوم و دیدگاه جامعه را نسبت به تعزیه تغییر داده و از نظر عامه مردم هر که لباس سبزی پوشید و با یک بلندگو در کوچه‌های شهر اشعاری را به آواز در رثای اهل بیت (ع) خواند، می‌شود تعزیه یا تعزیه‌خوان! اما در عمل این گونه نیست. تعزیه دارای ساختاری است که آداب و آیین خاص خود را دارد و در قالب یک کار گروهی و یک چهارچوب درست انجام می‌شود.

موضوع شخصیت‌های اجراکننده تعزیه است. در تعزیه سیر تکاملی پلکانی به قاعده رعایت می‌شود، اما متأسفانه مشاهده می‌شود افرادی خود را تحت عنوان تعزیه‌خوان معرفی می‌کنند یا می‌دانند که این مدارج را طی نهموده و اصطلاحاً خاک نخورده‌اند و خود را مدعی دانسته و از باب بی‌اطلاعی و عدم دانش کافی نسبت به تاریخ و فنون و پیچیدگی‌های تعزیه به این هنر آیینی لطمه وارد می‌کنند.

آسیب فراگیر بعدی اجرای مجالس پرترک‌ر توسط تعزیه‌خوانان است که به مجالس دهه معروف است. از این رو خیلی از مجالس غریب که به ندرت آن هم در یک مکان یا زمان و موقعیت خاص اجرا می‌شود مغفول مانده و این باعث می‌شود خیلی کثیری از ذاکرین هیچ‌گونه آشنایی با این مجالس نداشته و خود به خود باعث به فراموشی سپردن این گنجینه ذی‌قیمت شود.

موضوع مهم بعدی که باید به آن اشاره کرد تغییر سبک و سیاق موسیقی تعزیه است. موسیقی تعزیه بنیادی‌ترین رکن جهت حفظ موسیقی آوازی ایرانی است. ضرباهنگ، دستگاه‌ها، گوشه‌ها و سازهایی که برای تعزیه انتخاب شده تماماً بر اساس یک اصول و بیش‌تر دینی و فرهنگی انتخاب شده است که با ناوختن یا شنیده شدن آن روح انسان را به دریای معنویت پیراورد داده و ذهن هر مخاطبی را به سمت وقوع مجلس تعزیه سوق می‌دهد. متأسفانه در سال‌های اخیر ورود برخی آهنگ‌ها (آهنگ‌های ادوات موسیقی (جاز و سنستور و...) آسیبی جدی به ساختار قدسی و اصولی تعزیه وارد کرده است. شاید به زعم برخی عزیزان این یک نوآوری جهت جذب مخاطب باشد، اما این فرضیه شدیدترین آسیب را به ساختار تعزیه وارد می‌کند، چرا که اصالت تعزیه و موسیقایی اصیل آن برای مخاطب مهم بوده و آن را به عنوان یک نماد می‌شناسند.

چنین احساسی می‌شود که باید در پرتویک اقدام اساسی، ریشه‌ای، کارشناسی، تخصصی، علمی، تاریخی، فقهی، اصولی، هنری، مسئولیتی و مدیرانه با واگاری و بحر و علوم تعزیه و دستنبایی به جمیع نواقص و نارسانی‌های عدیده که در بستر و حوزه این هنر مقدس ارزشمند وجود دارد رفع نمود و نسبت به اصلاح و خسفاقتب آن با تاریخ و حوادثی که رخ داده است حرکت نوینی انجام داده و به ثمر رساند؛ هر چند تلاش‌های خوبی از برخی افراد شاخص که در این حوزه صاحب‌نظر هستند و بعضی از نهادهای متولی امر صورت گرفته اما یک تشکیلات اساسی و نظام‌مند که تحت ساختار سازمانی وزارت فرهنگ و ارشاد و در حوزه آموزش تحت نظر وزارت علوم باشد با بهره‌گیری از نقطه نظرهای پیشکسوتان، استادی و نخبگان می‌تواند تمامی این تلاش‌های پراکنده را یکپارچه کرده و این هنر فاخر و اصیل را سامان دهد.

یادداشت

ارزش‌های فولکلور و بومی و میراثی نقاشی قهوه‌خانه‌ای

مهدی طالبی‌نیا
نقاش قهوه‌خانه‌ای

نقاشی قهوه‌خانه‌ای، نوعی نقاشی ایرانی است که فرهنگ و زندگی مردم را به تصویر می‌کشد و به وضوح گویای آمل، علایق و اعتقادات مذهبی و ملی مردم جامعه است. خاستگاه هنر نقاشی قهوه‌خانه‌ای، سنت کهن قهوه‌خوانی، مریه‌سرایی و تعزیه‌خوانی است و گفته می‌شود اگر چه در منابع ذکر شده که قدمت این نوع نقاشی که عمدتاً روایتگر رزم، بزم و مذهب ایرانی است و از ظرفیت پرده‌خوانی و شمایل‌گشی وارد کرد.

بی.بی.سی فارسی در برخوردی غیرکارشناسی، پستی در مورد تعزیه و پرده‌خوانی گذاشته و منکر ارزش‌های میراثی این هنرها شده و مدعی گردیده که شیر تعزیه و پرده، خرافه است و مرجع تاریخی ندارد. نکته اول اینکه وجود شیرو خوشبید و شمشیر و اسب و اژدها و غیره در پرده و تعزیه و نقش برجسته و غیره جنبه نمادین دارد و باید از منظر اسطوره‌شناختی و دیدارشناختی مورد بررسی قرار گیرد نه صرفاً تاریخی، کما اینکه به کارگیری شیر و باروک و بیژانس و غیره هم به همین شکل است و وجه نمادین در آن چنان غالب است که جایی برای سیاسی‌کاری نمی‌گذارد.

سؤال اساسی این است که چه کسی گفته که وظیفه هنر، آن هم در حوزه هنرهای عامیانه، تاریخ‌نگاری و مستندنگاری محض و دیکته کردن موبه موی تاریخ است؟ این هنرها، نتیجه ادراک ساده و بی‌آلایش مردم کوچه و بازار و شهر و روستاست و مانند عروسک خیمه شب‌بازی و چهارشنبه‌سوری و قاشق‌زنی و هزاران نمونه دیگر از هنرهای عامیانه، گرچه ممکن است کارکرد مدرن و معاصر و روزمره و حتی در برخی مواقع استناد تاریخی نداشته باشد ولی ارزش‌های فولکلور و بومی و میراثی آن غیرقابل انکار است.

مگر پدیدن از روی آتش چهارشنبه‌سوری که هرساله هزاران نفر را به کام مرگ می‌برد، امروزه وجه عقلانی دارد؟ ولی ما با احترام به ارزش‌های باستانی آن، هر ساله آن را انجام می‌دهیم. نظیر این مراسم که به ظاهر بسیار ساده‌لوحانه می‌آید در قالب انواع کارناوال در اروپا نیز برگزار می‌شود که در واقع ریشه در باورهای باستانی دارد.

کاروان سوارکاران خراسان شمالی متشکل از ۱۷ اسب به همراه ۳۰ سوارکار در روزهای منتهی به شهادت امام رض (ع) فاصله ۲۶۰ کیلومتری بین بجنورد تا مشهد را طی می‌کنند تا در روز شهادت آن حضرت به حرم رضوی مشرف شوند.

عکس: وحید خادمی
ایرنا